

بررسی اثربخشی قصه های قرآنی بر سازش یافتگی عاطفی، اجتماعی و آموزشی کودکان ۳ تا ۶ سال (نمونه موردی منطقه ۴ تهران)

شاهد پیوند، علی اکبر جهانگرد

گروه هنر، واحد پردیس بین الملل کیش، دانشجویی مقطع دکتری رشته پژوهش هنر دانشگاه آزاد اسلامی، تهران

استادیار دانشکده هنر و معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شیراز

تاریخ پذیرش نهایی: ۱۴۰۱/۰۹/۲۵

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۰۸/۳۰

چکیده

قصه‌گویی در طول تاریخ همواره مورد علاقه و توجه بشر بوده و برای اوجزایی خاصی داشته و یکی از ابزارهای مهم اصلاح رفتار محسوب شده است. قرآن کریم نیز به نیاز بشر و گرایش او به قصه توجه نشان داده و با تأکید بر علائق طبیعی انسان، بسیاری از مباحث ظریف اعتقادی، اجتماعی و اخلاقی را در قالب زیباترین داستان‌ها طرح و ارائه نموده است. قصه‌گویی در مورد کودکان یک شیوه تربیتی محسوب می‌شود. به همین دلیل، یکی از ابزارهای مهم اصلاح رفتار کودکان محسوب می‌شود. از جمله مسایل و مشکلات کودکان در بدو ورود به مدرسه، مهارت‌های اجتماعی ضعیف می‌باشد که در گفت‌وگوی اثربخش با مردم، تأیید و ابراز احساساتشان، ناتوان هستند و از عزت نفس پایینی برخوردارند. از جمله درمان‌های غیردارویی، آموزش مهارت‌های اجتماعی و آموزش مهارت‌های رفتاری است. یکی از روش‌های رفتاری درمانی، قصه‌گویی است که می‌تواند در کاهش مشکلات رفتاری کودکان موثر باشد. هدف اصلی این پژوهش بررسی میزان تاثیر قصه‌گویی از کتاب آسمانی و انسان ساز قرآن بر سازش یافتگی عاطفی، اجتماعی و آموزشی کلیه کودکان پیش دبستانی در نظر گرفته شد تا تاثیرات داستان سرایی و قصه‌گویی را بر سه متغیر سازش یافتگی عاطفی، اجتماعی و آموزشی کودکان پیش از ورود به مدرسه و دوران ابتدایی مورد بررسی قرار دهیم. میزان سازش یافتگی کودکان در سه فاکتورهای اساسی که شامل سازش یافتگی عاطفی، سازش یافتگی اجتماعی و سازش یافتگی آموزشی، هدف اصلی و مورد تحقیق این پژوهش است. پژوهش پیش‌رو از نظر روش پژوهش در دسته‌ی پژوهش‌های توصیفی-تحلیلی و از نظر هدف پژوهشی در ردیف پژوهش‌های کاربردی قرار دارد. با توجه به موضوع پژوهش، بررسی و ارزیابی اثربخشی قصه‌های قرآنی بر سازش یافتگی عاطفی، اجتماعی و آموزشی کودکان ۳ تا ۶ سال (نمونه موردی منطقه ۴ تهران) مورد نظر می‌باشد. طی پرسشنامه استاندارد، داده‌های پژوهش تهیه و جهت تحلیل مورد استفاده قرار می‌گیرد. پرسشنامه‌ی استاندارد سازگاری سینه‌ها و سینگ^۱ به منظور سنجش میزان سازش یافتگی عاطفی، اجتماعی و آموزشی کودکان ۳ تا ۶ سال طراحی و تدوین شده است. این پرسشنامه دارای ۶۲ سوال می‌باشد و بر اساس طیف پنج گزینه‌ای لیکرت به سنجش کودکان می‌پردازد و نهایتاً توسط نرم افزار SPSS نسخه ۲۱ مورد تحلیل و سپس نتیجه پژوهش اعلام می‌شود. هدف کاربردی و بهره‌وران این پژوهش، مهد کودک‌های استان تهران، پیش دبستانی‌های استان تهران و مدارس ابتدایی دخترانه استان تهران هستند. پژوهش در پی پاسخ به این سوال است که آیا قصه‌گویی از کتاب آسمانی قرآن می‌تواند بر مؤلفه‌های سازش یافتگی عاطفی، اجتماعی و آموزشی، موثر باشد؟ و نتایج پژوهش نشان می‌دهد که سازش یافتگی عاطفی، اجتماعی و آموزشی کودکان ۳-۶ سالی که در جلسات قصه‌گویی قرآنی شرکت کرده‌اند به طور معنی داری بالاتر از دیگر دانش آموزانی که در جلسه شرکت نداشته‌اند، می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: سازش یافتگی عاطفی، سازش یافتگی اجتماعی، سازش یافتگی آموزشی، قصه‌های قرآنی

۱. مقدمه

انسان موجودی اجتماعی است که ادامه زندگی به صورت انفرادی برای او تقریباً غیر ممکن است. به همین دلیل رشد اجتماعی مهم ترین جنبه رشد وجودی هر شخص را تشکیل می دهد همچنین موفقیت کودکان در مدرسه تا حدودی بر رویدادهایی بستگی دارد که آن ها قبل از ورود به مدرسه تجربه کرده اند. آمادگی کودکان برای ورود به مدرسه و موفقیت بعدی آن ها در تحصیل با جنبه های مختلف تحول آن ها مرتبط است ، اما امروزه در پرتو تلاش صاحب نظران مختلف مسیر تفکر و برنامه ریزی به سمت بارور کردن آموزش های پیش دبستانی به عنوان پیش نیاز ورود کودکان به مدرسه تغییر کرده است [۱] کودکانی که مشکلات رفتاری دارند اغلب عملکرد ضعیف تری در مدرسه دارند [۲] از لحاظ اجتماعی بیشتر از طرف همسالانشان طرد میشوند [۳] روابط تیره تری با والدین و همشهری هایشان دارند [۴] و عزت نفس پایینی دارند [۵] بنابر این مهدکودک یکی از محیط هایی است که می تواند در رفتار های سازگاران کودکان تاثیر زیادی داشته باشد [۶] از این رو سازش یافتگی در مهدکودک ها با استفاده از فعالیت های گوناگون به کودکان آموزش داده می شود. سنت قصه گویی به اندازه عمر انسان قدمت دارد و قصه یکی از ابزار های مهم اصلاح رفتار محسوب می شده است ، به گونه ای که خداوند در قرآن کریم نیز در آیات متعدد (سوره آل عمران آیات ۶۲ تا ۱۰۸ ، سوره کهف، سوره اعراف ، سوره هود) از طریق نقل داستان گذشتگان در هدایت و تربیت و اصلاح رفتار بشر سعی داشته است. افلاطون از نخستین دانشمندانی بود که اهمیت قصه گویی برای کودکان را دریافت و بخشی از کتاب جمهوریت را به بیان اهمیت قصه برای کودکان اختصاص داد [۷] فرویل آلمانی مؤسس نخستین کودکستان اساس تربیت کودکان را در کودکستان بر قصه و قصه گویی نهاد [۸]. قصه یک تلقین شفا بخش است که باعث کاهش اضطراب در کودک میشود به گونه ای که از طریق همسان سازی با شخصیت ها یا موقعیت های یک قصه او را در کشف عواطف خود و دیگران یاری می کند [۹] در هر جامعه سلامت کودکان و نوجوانان اهمیت ویژه ای دارد و توجه به بهداشت روانی آنان کمک می کند تا از نظر روانی و جسمی سالم بوده و نقش اجتماعی خود را بهتر ایفا کنند. در این راستا، شناخت صحیح ابعاد مختلف جسمی و روانی این گروه سنی و کوشش در راه تأمین شرایط مادی و معنوی مناسب برای رشد عاطفی و فکری آنان واضح تر از آن است که احتیاج به تأکید داشته باشد [۱۰] در زندگی روزمره دانش آموزان با مشکلات زیادی در روابطشان مواجه می شوند که می بایست به نحو مؤثری حل شوند. اینکه آیا دانش آموزان می توانند این مشکلات را حل کنند و یا چگونه این مشکلات حل می شوند، اهمیت بسیاری دارد [۱۱] ادراک کودکان از روابط بین فردی با پیامدهای تحصیلی و سازگاری های رفتاری مرتبط است. دانش آموزانی که در مدرسه روابط بین فردی ضعیف تری داشتند به تبع آن تعامل ضعیف تر با همسالان و مشکلات تحصیلی بیشتری را گزارش کردند [۱۲] روابط بین فردی ضعیف در دانش آموزان افسردگی، احساس طرد از سوی همسالان و مشکلات رفتاری بیش تر همچون پرخاشگری و سو مصرف مواد را به همراه دارد. در مقابل داشتن روابط بین فردی مناسب در دانش آموزان با تعامل سازگاران با همسالان، مشکلات سلامت روان کم تر و موفقیت های تحصیلی بیشتر مرتبط است [۱۳]. از جمله روش هایی که می توان در زمینه درمان معضلات و مشکلات روحی و روانی به کار گرفت

^۲ -Mofidi

^۳ -Ansary, and Luthe

^۴ -Pederson

^۵ -Richmond, and Stocker

^۶ - Aunola

^۷ - Ambrosini

^۸ -Fröbel

^۹ -Bandura

^{۱۰} Arslan

^{۱۱} Berg & Aber

"قصه گوئی" برای کودکان است. قصه گوئی در مورد کودکان یک شیوه تربیتی محسوب می‌شود. به همین دلیل، یکی از ابزارهای مهم اصلاح رفتار کودکان محسوب می‌شود. داستان‌هایی که نقل می‌شود، می‌تواند به صورت گفتگو، ترانه، آواز یا موسیقی با بدون آن، با تصویر و سایر ابزارها همراه باشد. همچنین ممکن است از منابع شفاهی، چاپی یا ضبط مکانیکی استفاده شود. [۱۳]

۲. اهمیت و ضرورت انجام تحقیق

بروز رفتارهای سازش‌نا یافته در بین کودکان رو به افزایش است و شناسایی عوامل اثربخش در کاهش این رفتارها ضروری به نظر می‌رسد. این در حالیست که سه متغیر سازش‌یافتگی عاطفی، اجتماعی و آموزشی برای رشد موفق کودکان شدیداً مورد نیاز است و چون می‌بایست این آموزش در دوران کودکی به کودکان داده شود بنابراین قصه گوئی می‌تواند تاثیر به سزایی در روند رشد و تربیت کودکان داشته باشد اما قصه‌های بسیاری تاکنون در کودکانها به نقل و تصویر در آمده اما همچنان بروز رفتارهای سازش‌نا یافته در بین کودکان در حال افزایش است پس نیاز دیده می‌شود تا قصه‌های واقعی‌تر، تاثیر گزارتر از قرآن برای کودکان نقل شود تا بتوان به کمک این قصه‌های واقعی و تاریخی و دینی از رفتارهای سازش‌نا یافته جلوگیری کرد. اهمیت و ضرورت قصه گوئی در تربیت کودکان بر همگان واضح است علاقه به قرآن مختص به گروه سنی خاص و یا شهر، استان و حتی فقط کشور ایران نیست. کودکان به این دلیل که هنوز هویتشان به صورت کامل شکل نگرفته است بیشتر از هر زمان دیگری در زندگی‌شان به رشد دینی و آشنایی با کتاب قرآن نیاز دارند زیرا آنها در حال ساختن نظام ارزشی خود هستند. قصه‌های قرآنی و شناخت آنان توسط نسل آینده به ویژه ارزشی و حرکت در مسیر آن، الگوهای بسیار خوبی برای کودکان باشند. قصه‌های قرآنی و شناخت آنان توسط نسل آینده به ویژه کودکان می‌تواند راهی مطمئن برای هویت‌بخشی به این نسل باشد. فاکتورهای اساسی سازش‌یافتگی شامل سه متغیر است. ۱- سازش‌یافتگی عاطفی: برای سازش احساسات کودک با اطرافیان و خویش، ۲- سازش‌یافتگی اجتماعی: برای برقراری ارتباط اجتماعی و ۳- سازش‌یافتگی آموزشی: در فراگیری آموزش‌ها، در تربیت و رشد کودکان به خصوص پیش از مراحل ورود به دبستان مورد توجه قرار گیرد. بنابراین مهارت‌های سازش‌یافتگی موردی بسیار تاثیر گزار در آینده کودکان هستند که همه جوانب رفتاری کودک و کلیه رفتارهای اجتماعی او با پیرامونش را در بر میگیرد. از این رو اهمیت و ضرورت دارد تا تاثیر قصه گوئی از کتاب دینی و قصه‌های قرآنی بر این سه متغیر سازش‌یافتگی بررسی شود.

۳. تعاریف نظری

قصه‌های قرآنی

نقش قصه به خصوص از جنبه‌های آموزشی و تربیتی آن از زمان گذشته مورد توجه متفکران بوده است. داستانی بودن کتاب آسمانی ما مسلمانان نیز تأکیدی بر اثرپذیری انسان از قصه‌ها می‌باشد. این در حالی است که قصه‌ها همواره جایگاه خاص خود را دارند. پس لازم است برای دوران کودکی دانش‌آموزان برنامه‌ریزی کرد و یکی از این برنامه‌های اثرگذار، هنر قصه و قصه گوئی است.

قرآن به عنوان کاملترین کتاب راهنمای بشر که بر آخرین مرسل نازل شده است، دربردارنده بحث‌های عمیق اخلاقی است که در هیچ منبع دینی دیگری در جهان یافت نمیشود. در زمینه داستان‌های ذکر شده در قرآن و تأثیر آموزشی آنها بر انسانها به ویژه کودکان، مطالعات ارزشمندی صورت گرفته است، ولی تحقیقات درمورد تأثیری که قرآن بر اخلاق میگذارد، نسبتاً کم بوده و اکثر

کارهای تحقیقی بر مبنای نظریه های روانشناسان غربی بوده است و بنیادهای نظری دیدگاههای مذکور و آزمونهای رشد اخلاقی که بر اساس این نظریه ها ساخته شده دچار کاستیهای اساسی است. قصه های قرآنی دارای ویژگیها و شیوه اختصاصی منحصر به فرد و برجسته ای است که استفاده از این ظرفیت، تربیت ارزشمند را به همراه دارد که به برخی از این ویژگیها اشاره میشود:

۱. درستی گزاره ها: از ویژگیهای قصه های قرآنی، راستگویی محض و حقیقتگرایی مطلق در بازگویی و بازتاب سرگذشتهای تاریخی پیامبران و اقوام پیشین است.

۲. واقعی بودن: قرآن تنها رخدادها و مواردی را بازگو میکند که عیناً در مسیر تاریخ و حیات انسانی رخ داده است. به عبارتی داستانهای قرآنی داستانهای تخیلی نیستند.

۳. فشردگی گفتگوها: قصه های قرآنی به دور از تفصیل و اطناب و پرگویی عموماً از ویژگی ایجاز و اعتدال و فشردگی گفتگوها برخوردارند.

۴. از دیگر ویژگیهای سبک قصه پردازی قرآن طرح ناگهانی قصه است که در عربی با عنوان "عنصر المفاجاه" از آن یاد میشود که منظور آن است که خواننده داستان با رخدادی در یک حالت ناگهانی و غیرمترقبه مواجه میشود .

۵. پرده پوشی و عقیف گویی: ادبیات و زبان به کاررفته برای ترسیم صحنه های شرم آور و دور از عفت عمومی، ادبیات و زبانی پاک و در نهایت عفت و پرده پوشی است [۱۴]

۶. پیامداری: در داستانهای قرآنی، اصالت با پیام است. چنانکه در آیه ۱۱۱ سوره یوسف آمده است: و لقد كان في قصصهم عبرة لولي اللباب (همانا بهدردستی در این داستانها عبرتی برای خردمندان نهفته است). بر همین اساس، پیام داستانهای قرآن لزوماً در انتهای داستانها نیست و چه بسیار که در گرماگرم یک ماجرا، آنجا که قهرمان داستان تشخیص میدهد، پیام هدایتی خود را به صورت ماهرانه با طبعی بدیع و تازه به مخاطبان میدهد .

۷. توصیف عینی حوادث: توصیف، به جهت داستان بعد و فضا میبخشد و آن را پر از نور و سایه، صدا و حرکت، بو و مزه میسازد و در نتیجه این پندار را در خاطر خواننده تقویت میکند که جهانی را که در آن سیر میکند، متشکل از کلمات بیجان نیست، زنده است و واقعیت دارد [۱۵]

قصه های قرآن شامل مفاهیم ارزشمندی است که بر جوانب مختلف رشد کودکان تأثیر دارد . چنانچه انتخاب قصه و به چالش کشیدن مفاهیم برگرفته از آن، مطابق با ظرفیتهای آنان باشد، موجب میشود تا کودکان بیشتر بتوانند با دین ارتباط برقرار کنند و آموزه های دینی را بهتر درک کنند [۷]

قصه

قصه یک تلقین شفا بخش است که باعث کاهش اضطراب در کودک می شود به گونه ای که از طریق همسان سازی با شخصیت ها یا موقعیت های یک قصه او را در کشف عواطف خود و دیگران یاری می کند [۹]

قصه گوئی

منظور از قصه گوئی خلاق یک ارتباط دو جانبه و متقابل بین قصه گو و شنونده است که قصه گو با بهره گیری از فنون قصه گوئی و با تحریک قوه تخیل مخاطبان خویش و تأثیر متقابل، پیام خود را به شکل جدیدتری به شنوندگان انتقال می دهد [۱۶] ۱۲. سنت قصه گوئی به اندازه عمر انسان قدمت دارد قصه یکی از ابزارهای مهم اصلاح رفتار محسوب می شده است. افلاطون از نخستین دانشمندانی بود که اهمیت قصه گوئی برای کودکان را دریافت و بخشی از کتاب جمهوریت را به بیان اهمیت قصه برای کودکان اختصاص داد [۷]

قصه گوئی، هنر یا حرفه نقل داستان به صورت شعر با نشر که شخصی قصه گو آن را در برابر شنونده زنده اجرا می کند. در روزگاران کهن، تاریخ، منتهاء مذهب، آداب، قهرمانی ها و غرور قومی په وسیله قصه گوها از نسلی به نسل دیگر منتقل می شد. کودک در این دوران به دنبال الگویی است که آن را دوست داشته باشد و می کوشد هویت و شخصیت خود را با هویت آن الگو هماهنگ کند. طبیعی است چگونگی ارائه الگوی مورد نیاز این قشر، پارامترهای مهمی دارد که اگر به درستی ارائه نشود، روند الگوپذیری از آن شخصیت قهرمان با مشکل مواجه می شود [۱۳]

قصه نوعی روایت خواندنی یا شنیدنی است که در آن چگونگی روند تعامل و کنش مندی یک شخصیت با موضوعی براساس هدف، تحلیل، دیدگاه و نتیجه ی مورد نظر نویسنده یا قصه گو بیان می شود [۱۷]. قصه گوئی می تواند بیش از یک سرگرمی ساده باشد و برای تربیت کودکان به ما کمک کند. به کمک قصه ها می توان کودکان را با محیط اطرافشان آشنا کرد و قدرت تخیل و تمرکز آنها را وسعت داد و به رشد خلاقیت، حس زیبایی شناسی، تقویت حافظه و عزت نفس کودکان کمک کرد و ارزش های خانوادگی، دینی و اجتماعی را به آنها آموخت. امروزه تحقیقات روانشناسی ثابت کرده است قصه درمانی می تواند به حل مشکلات یادگیری، اختلالات رفتاری، کاهش افسردگی، رشد اخلاقی و موفقیت در زندگی فرد نقش بسیار مهمی داشته باشد با کمک گرفتن از روش قصه گوئی می توان تغییرات شگرفی در زمینه یادگیری، سواد آموزی و خلاقیت کودکان ایجاد کرد [۱۸]. با توجه به تأثیرهای مثبت قصه گوئی، افلاطون اشاره می کند که: "پرورش که روح اطفال به وسیله قصه ها به دست می آورند به مراتب بیش از تربیتی است که جسم آنها از طریق ورزش پیدا می کند" در جای دیگری می گوید: "ای کاش کودکان یونان، افسانه های ازوپ را همراه با شیر مادرشان یکجا می نوشیدند" [۸].

تأثیرات قصه بر کودک

زمانی که کودک قصه ای را می خواند خود را به جای قهرمان آن قصه می دارد بنابراین، یکی از ویژگی های قصه باید آن باشد که قهرمان قصه خواه انسان، خواه برگه با حیوان به تنهایی از شایستگی لازم برای عبور از موانعی که بر سر راه او قرار گرفته

برخوردار باشد [۱۹]. حوادث قعد باید مرتبط با یکدیگر باشد و در مخاطب تصویرهای قفتی قوی ایجاد کند قربان استان باید ساده باشد تا کودک قادر به فهم و تقلید از آن گردد از آنجا که کودکان بیشتر به محسوسات توجه دارند. امام داستان می بایست در باره امور و نسائی محسوس باشد به امور معقول و معنوی که از تصور آنان به شور است. داستان باید قادر باشد خاطره ها افکار اطلاعات و تجربه های مفید را به کودکان الهام کند و تجربیدهای تازه ای در اختیار آنها قرار دهد و سرانجام اینکه داستان باید دارای رنگ عاطفی باشد و هیجان های متعددی را در شنونده برانگیزد [۲۰].

کودک قصه ای را می پسندد که در آن معمایی حل شدنی مطرح شده و نیازمند راه حل باشد. مشکلی رفع شدنی با هدفی دست نیافتنی مطرح شده باشد. در ضمن عنوان تیر در قصه کودکان نقش مهمی را ایفا می کند [۱۹].

قصه گویی هنر گوش سپردن را تقویت می کند و چنانچه داستانی که برای کودکان نقل می شود ارزش شنیدن داشته باشد، آنان مشتاق یادگیری کلیدهایی می شوند که انسانها را برای آنها می گشاید و معنا می کنند. کودک کاملا با شخصیت ها و حوالات مستقل داستان همراه می شود و آنها را با دیگر موقعیت های زندگی روزمره خود مهسان می پندارد شنیدن قصه امکان تصویر سازی را برای کودک فراهم می سازد کرد که با شنیدن قصه، صحنه ها، اعمال و شخصیت های آن را خلق می کند. توانایی تجسم و خیالبافی مبنای تصور خلاق است و به نظر می رسد این توانایی بر رشد شناختی و اجتماعی کودک تأثیر مثبت دارد [۲۱].

سازش یافتگی

سازش یافتگی به معنای توانایی فرد برای تطابق با محیط اطراف خود تعریف میشود و دارای ابعاد مختلفی از جمله، اجتماعی، خانوادگی، عاطفی، بهداشتی، تحصیلی و غیره میباشد [۲۲].^{۱۳}

سازش یافتگی اجتماعی

هر انسانی آگاهانه یا ناخودآگاه می کوشد تا نیازهای متنوع و گاه متعارض خود را در محیط زندگی برآورده کند و از آنجا که باید نیازهای خود را در قالب ساختار اجتماعی برآورده کند، سازش یافتگی او، سازش یافتگی اجتماعی است. سازش یافتگی اجتماعی میتواند تأثیری مستقیم بر سلامت روان داشته باشد [۲۳].

روان شناسان مفهوم زیست شناختی سازش یافتگی را از نظریه داروین اقتباس کرده و آن را به مفهوم تلاش های فرد برای پیش رفتن و در محیط های اجتماعی خود تغییر داده اند [۲۴]. بنابراین در علم روانشناسی، سازش یافتگی فرایندی کم و بیش آگاهانه قرض می شود که بر پایه آن فرد با محیط اجتماعی، طبیعی یا فرهنگی انطباق می یابد. این انطباق مستلزم آن است که فرد خود را تغییر داده یا این که فعالانه تغییراتی در محیط ایجاد کند و در نتیجه هماهنگی لازم بین فرد و محیط ایجاد شود [۲۵].

^{۱۳} Bachem-

الگوی سازش یافتگی

مقیاس سازش یافتگی روانشناختی که موضوع پژوهش حاضر است، یک ابزار خودگزارشی است که سازش یافتگی کودک در مواجهه با موقعیتهای آموزشی، اجتماعی و عاطفی با پیرامون خود اعم از والدین، مربیان، همسالان و جامعه را میسنجد. این مقیاس که در سال ۲۰۱۳ معرفی شد، دارای ۲۰ ماده و ۴ زیرمقیاس است که بر روی طیف لیکرتی ۵ درجه ای از "اصلاً در مورد من صدق نمی کند" تا "کاملاً در مورد من صادق است" پاسخ داده میشود. چهار زیرمقیاس آن عبارتند از کارآمدی مقابله، عزت نفس، یکپارچگی اجتماعی و بهزیستی معنوی که هر کدام توسط ۵ گویه سنجیده میشوند و مجموع آنها میزان سازش یافتگی فرد را می سنجد. این چهار زیرمقیاس براساس نظریه شناختی سازگاری تیلور و راهبردهای مقابله ای لازاروس و فولکمن به دست آمده اند [۲۶]. در مجموع میتوان عنوان کرد که مطالعه ی حاضر در پی پاسخ به این سؤال است که ساختار عاملی نسخه فارسی مقیاس سازش یافتگی روانشناختی و شاخصهای روان سنجی آن اعم از سازش یافتگی آموزشی، اجتماعی و عاطفی در کودکان پیش دبستانی چگونه است.

بخش اول. سازش یافتگی آموزشی

سازش یافتگی آموزشی معمولاً در اصطلاحات نقش های آموزش، محیط آموزشی، درگیر شدن با دیگران، انگیزه تحصیلی و رضایت با نقش های متعدد مفهوم سازی شده است. بنابر این منظور از سازش یافتگی آموزشی رابطه ای است که میان فرد و محیط آموزشی او، مورد آموزشی او و نحوه آموزش او وجود دارد و به او امکان می دهد تا نیازها و انگیزه های خود را پاسخ گوید. فرد زمانی از سازش یافتگی بهره مند است که بتواند میان خود و محیط آموزشی اش، انواع آموزش های مختلف رابطه سالم برقرار کند و انگیزه های خود را ارضا کند. سازش یافتگی آموزشی رضایت از محیط آموزشی و انجام فعالیت هایی مانند برنامه ریزی، علاقه مندی به مسائل تحصیلی توجه در سی و شرکت در بحث ها و به طور کلی کفایت و صلاحیت های تحصیلی است که کار کرد مؤثر تحصیلی را افزایش می دهد [۲۷]. بر اساس نظر محققان، سازش یافتگی یک ویژگی ثابت بوده و می توان آن را از طریق آموزش افزایش داد [۲۸].

بخش دوم. سازش یافتگی اجتماعی

سلامت روان فرد نه تنها بر خود فرد و خانواده بلکه بر کل جامعه تاثیر می گذارد. معمولاً در اصطلاحات نقش های اجتماعی، عملکرد نقش، درگیر شدن با دیگران و رضایت با نقش های متعدد مفهوم سازی شده است. بنابر این منظور از سازش یافتگی اجتماعی رابطه ای است که میان فرد و محیط او، به ویژه محیط اجتماعی وجود دارد و به او امکان می دهد تا نیازها و انگیزه های خود را پاسخ گوید. فرد زمانی از سازش یافتگی بهره مند است که بتواند میان خود و محیط اجتماعی اش رابطه سالم برقرار کند و انگیزه های خود را ارضا کند، در غیر این صورت او را سازش نا یافته قلمداد می کنیم. [۲۷]. انجمن روانپزشکی آمریکا سازش یافتگی اجتماعی را هماهنگ ساختن رفتار به منظور برآورده ساختن نیازهای محیطی که مستلزم اصلاح تکانه ها، هیجان ها با نگرش هاست، تعریف می کند [۲۸]. در سازش یافتگی اجتماعی دخترها در روابط دوستیشان انحصاری هستند، زیرا بیشتر از پسرها انتظار صمیمیت دارند و دوستانشان شبیه به خودشان هستند [۳۰]. به علاوه دخترها بیشتر پرخاشگری رابطه ای و پسرها پرخاشگری مستقیم دارند [۳۱].

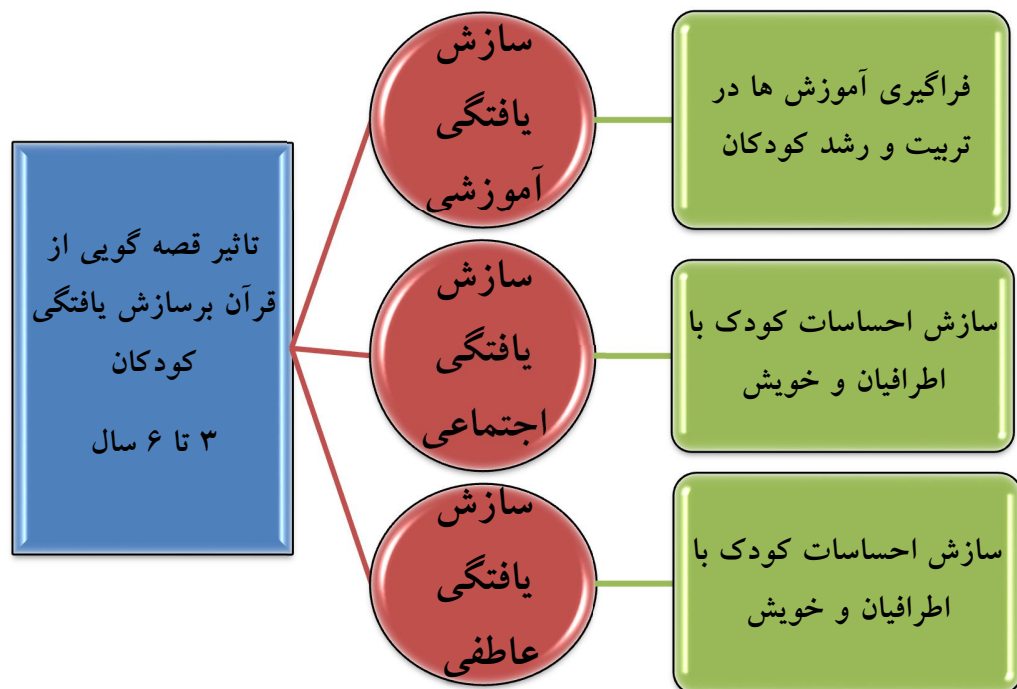
بخش سوم. سازش یافتگی عاطفی

سازش یافتگی عاطفی یا رشد عاطفی مانند کنترل احساسات و هیجانات، افزایش احساس حرمت خود و تایید خویشتن و توجه به دیگران توصیف می شود. [۶]. این نوع سازش یافتگی اجتماعی شامل انطباق فرد با محیط اجتماعی خود است که ممکن است با تغییر دادن

خود و یا محیط به دست آید. سازش یافتگی خاطقی شامل سلامت روانی خوب، رضایت از زندگی شخصی و هماهنگی میان احساسات، فعالیت ها و افکار است؛ به عبارت دیگر، سازش عاطفی یعنی مکانیزم هایی که توسط آنها، فرد ثبات عاطفی پیدا می کند .

۴. مدل مفهومی پژوهش

در این بخش باتوجه به نوع پژوهش به طراحی و توضیح و تفسیر کامل مدل مفهومی پژوهش میپردازیم و متغیرهای مستقل و وابسته و مولفه های مرتبط با هر کدام را در قالب طراحی نمودار به نمایش درمی آوریم . "تاثیر قصه گویی از قصص قرآنی بر سازش یافتگی عاطفی، اجتماعی، آموزشی کودکان ۳ تا ۶ سال مهد کودک و پیش دبستانی های منطقه ۴ تهران" موضوع اصلی پژوهش پیش رو است . متغیر اصلی این پژوهش، قصه گویی از چند قصه قرآنی " سازش یافتگی آموزشی"، " سازش یافتگی اجتماعی" و " سازش یافتگی عاطفی" می باشد. مولفه های زیر شاخه ی متغیرهای وابسته با توجه به موارد اصلی در پرسشنامه تعیین و تکمیل شده است . از این نمودارها به جهت تحلیل متغیرهای وابسته و مستقل و مولفه های موثر بر آن استفاده میکنیم .

نمودار شماره ۱- مدل مفهومی پژوهش

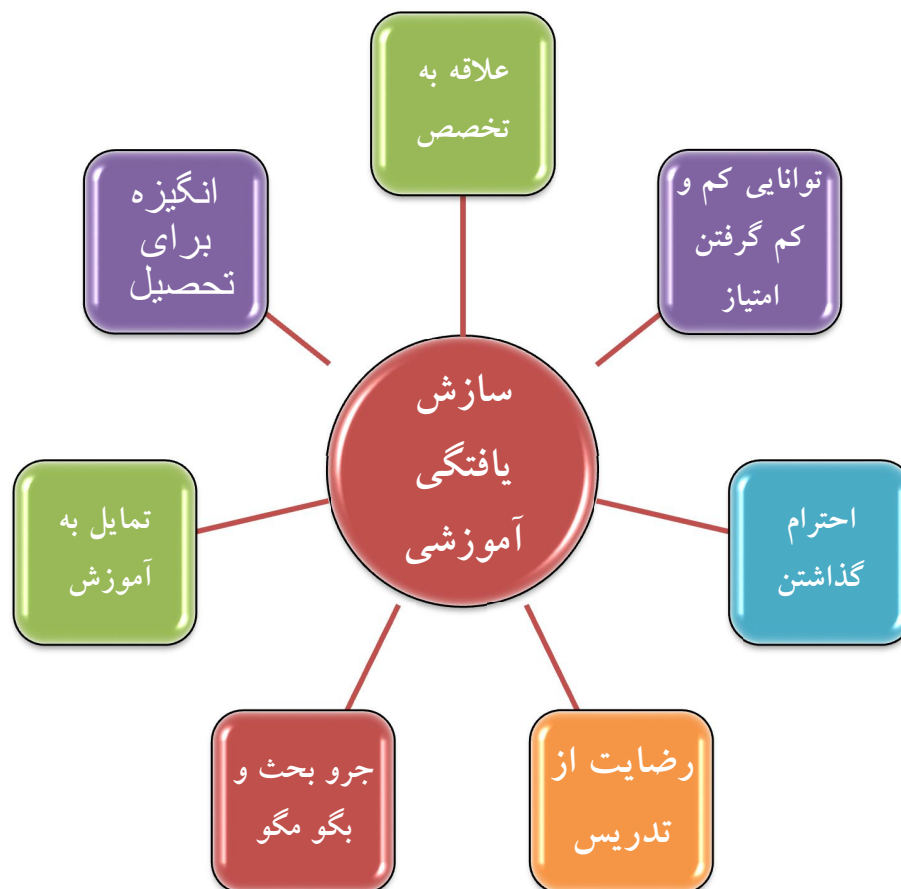

نمودار شماره ۲- مولفه های مربوط به سازش یافتگی عاطفی

نمودار شماره ۳- مولفه های مربوط به سازش یافتگی اجتماعی

نمودار شماره ۴- مولفه های مربوط به سازش یافتگی آموزشی

۵. مرور ادبیات پژوهشی

پیشینه داخلی

سیده طاهره سیدی در مقاله ی خود در سال (۱۴۰۰) با عنوان "کاربرد قصه گویی در درمان مشکلات رفتاری_عاطفی: پرخاشگری" بیان کرده است که: ادبیات کودکان ارتباط دهنده کودک با جهان ناشناخته آینده است و در حال حاضر سعی بر آن دارد تا به دور از پند و اندرزهای اخلاقی و شعارهای سیاسی و اجتماعی به کودکان کمک کند تا به تدریج در جهان در حال تغییر پیرامون خود نقش حساس و سازنده ای ایفا کنند زیرا ادبیات داستانی قادر است از نخستین سال های زندگی تا واپسین لحظه های حیات آدمی را در شناخت خود و جهان پیرامونش یاری رساند و تجربه های محدود او را وسعت بخشد و گاه پیامدهای آن چنان است که می تواند منجر به تغییر رفتار گردد. [۳۲]

کاظمی علی آباد و خسرو جاوید، در سال (۱۳۹۷) در پژوهشی دیگر با عنوان تاثیر آموزش روش ایفای نقش بر حرمت خود و سازش یافتگی دانش آموزان به مطالعه بررسی تاثیر آموزش ایفای نقش در حرمت خود و سازش یافتگی دانش آموزان دختر مقطع ابتدایی شهر خلخال پرداختند. نتایج نشان داد که آموزش از طریق ایفای نقش بر هر یک از مولفه های حرمت خود (عمومی، خانوادگی، تحصیلی و اجتماعی) و سه گروه از مولفه های سازش یافتگی (عاطفی، اجتماعی و تحصیلی) تاثیر معنی داری دارد. روش آموزش ایفای نقش با فراهم کردن محیطی لذت بخش برای یادگیری، در افزایش حرمت خود و سازش یافتگی دانش آموزان تاثیر دارد و برای آنها امکان استفاده از مهارت های آموخته شده در محیط های عینی زندگی را فراهم می نماید. [۳۳]

درستی و زارعی در سال (۱۳۹۶) در پژوهشی اساس با عنوان تاثیر قصه گویی قصص قرآنی بر سازش یافتگی کودکان پیش دبستانی به تعیین تاثیر قصه های قرآنی بر سازش یافتگی کودکان پیش دبستانی پرداختند. طرح پژوهش حاضر از نوع نیمه آزمایشی بود. جامعه آماری تحقیق شامل همه دانش آموزان پیش دبستانی شهر خوی بود. نتیجه آنکه برای افزایش سازش یافتگی اجتماعی کودکان در مراکز پیش دبستانی، می توان از شیوه قصه گویی به ویژه قصص قرآنی استفاده کرد [۳۴]

گل محمد نژاد و یکانی زاد، در سال (۱۳۹۶) در تحقیق با عنوان مقایسه مهارت های روانی حرکتی و سازش یافتگی اجتماعی در دانش آموزان پیش دبستانی رفته و نرفته پژوهشگران به بررسی نقش آموزش پیش دبستانی بر مهارت های روانی - حرکتی و سازش یافتگی اجتماعی در دانش آموزان ابتدایی پرداختند و نتیجه گرفته شد که در حال حاضر آموزش پیش دبستانی می تواند به عنوان یکی از کارآمدترین روش های افزایش مهارت های روانی - حرکتی و سازش یافتگی اجتماعی در دانش آموزان باشد. تلویحات نتیجه به دست آمده در مقاله مورد بحث قرار گرفته است [۳۵]

یار محمد زاده و فیض الهی، در سال (۱۳۹۵) در تحقیقی دیگر با موضوع تعیین رابطه حمایت اجتماعی انگیزه تحصیلی با خود کارآمدی تحصیلی دانش آموزان دبیرستانی شهر تبریز و آذر شهر به بررسی رابطه بین حمایت اجتماعی و انگیزه تحصیلی با خود کارآمدی تحصیلی پرداختند. روش پژوهش توصیفی و از نوع همبستگی بود. نتایج گویای این بود که حمایت اجتماعی و انگیزه تحصیلی به صورت معنادار، خود کارآمدی تحصیلی را پیش بینی می کنند و دانش آموزان دختر و پسر در متغیر انگیزه تحصیلی و خود کارآمدی تحصیلی تفاوت معناداری ندارند اما از لحاظ حمایت اجتماعی تفاوت معناداری بین دو جنس مشاهده شد [۳۶]

بخشنده و ایرجی، در سال (۱۳۹۳) در تحقیقی با عنوان بررسی تاثیر واژه های مورد استفاده در کتاب داستان بر فراگیری زبان اول که در این تحقیق تلاش بر این دارند که ثابت کنند کودکان از کتاب های داستان، واژه و اصطلاحات جدید زبان مادری خود را فرا می گیرند و از آنها در تعاملات اجتماعی خود استفاده می کنند. نتیجه این که کتاب های داستان تأثیر بسزایی روی فراگیری زبان دارد و کودکان از آنها واژگان جدید زبان مادری خود را فرا می گیرند و به درستی در تعاملات اجتماعی خود از این واژگان بهره می گیرند [۳۷].

مهناز علی اکبری و احمد علی پور و مهناز نجفی شیرازی در سال (۱۳۹۳) مقاله مشترکی با نام " اثر بخشی قصه گویی بر مؤلفه های هوش اخلاقی کودکان دختر پیش دبستانی در شهر اصفهان " را به رشته تحریر و چاپ رساندند. آنها بر این باورند: یکی از مهمترین موضوعات در تربیت کودک، پرورش هوش اخلاقی اوست و قصه گویی به عنوان ابزاری جهت انتقال پیامهای اخلاقی و

رفتاری در جوامع گوناگون محسوب می‌گردد. از اینرو، هدف پژوهش حاضر بررسی تأثیر قصه‌گویی بر هوش اخلاقی دختران خردسال شهر اصفهان بود [۳۸].

رادبخش و همکاران، در سال (۱۳۹۲) در تحقیقی دیگر با موضوع اثربخشی بازی و قصه‌گویی بر افزایش خلاقیت کودکان به منظور مقایسه اثربخشی بازی و قصه‌گویی بر افزایش میزان خلاقیت دانش‌آموزان پرداخته‌اند. ۴۸ نفر از دانش‌آموزان دختر پایه سوم ابتدایی شهر سمنان (۳۲ نفر گروه‌های آزمایشی، ۱۶ نفر گروه کنترل) با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای تصادفی انتخاب شدند. نتایج نشان داد که استفاده از روش بازی و قصه‌گویی به طور معناداری باعث افزایش خلاقیت در هر چهار مولفه آن در گروه‌های بازی و قصه‌گویی شد. استفاده از روش‌های بازی و قصه‌گویی، با از بین بردن موانع خلاقیت، سکون فکری و کمک به حل مسائل با روندی لذت‌بخش و سرگرم‌کننده موجب افزایش خلاقیت دانش‌آموزان می‌شود [۳۹].

گنجی و امیریان، در سال (۱۳۹۱) در پژوهشی دیگر با موضوع اثر بخشی آموزشی الگوی خوش‌بینی به روش قصه‌گویی برای افزایش پیشرفت تحصیلی در کودکان دبستانی که هدف از پژوهش حاضر، اثربخشی آموزش الگوی خوش‌بینی به روش قصه‌گویی بر افزایش پیشرفت تحصیلی در کودکان دبستانی شهر سنقر بود. نتایج نشان داد که آموزش الگوی خوش‌بینی به روش قصه‌گویی، باعث افزایش پیشرفت تحصیلی در کودکان دبستانی شده است. بنابراین می‌توان پیشرفت تحصیلی کودکان را با استفاده از آموزش الگوی خوش‌بینی به روش قصه‌گویی تغییر داد و با استفاده از این آموزش به کودکان می‌توان بسیاری از مشکلات ناشی از پیشرفت تحصیلی را که منجر به سایر مشکلات خواهد شد از بین برد یا حداقل کاهش داد. [۴۰]

یار محمدیان و شرفی راد، در سال (۱۳۹۰) در پژوهشی با عنوان تحلیل رابطه بین هوش هیجانی و سازگاری اجتماعی در نوجوانان، به منظور بررسی میزان رابطه‌ی بین هوش هیجانی و سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان پسر نوجوان به همکاری با یکدیگر پرداخته‌اند. جامعه‌ی آماری این پژوهش کلیه‌ی دانش‌آموزان پسر مقطع راهنمایی و دبیرستان شهرستان فسا بود. نتایج نشان داد که تربیت و تقویت هوش هیجانی می‌تواند در تربیت مهارت‌های اجتماعی و سازگاری اجتماعی کودکان مؤثر واقع شود [۴۱].

یوسفی لویه و همکاران، در سال (۱۳۸۷) در پژوهشی با عنوان تأثیر قصه‌درمانی بر کاهش نشانه‌های اختلال اضطرابی دانش‌آموزان مضطرب پایه چهارم ابتدایی با هدف بررسی تأثیر قصه‌درمانی بر کاهش نشانه‌های اختلال‌های اضطرابی و اختلال در کودکان (۱۰-۹ ساله) همکاری کرده‌اند. نتایج نشان داد که نشانه‌های اختلال‌های اضطرابی در کودکان مضطرب شده است؛ بنابراین می‌توان قصه‌درمانی را به مثابه‌ی یک فن اثربخش برای درمان اختلال‌های اضطرابی کودکانی که کار برد [۴۲].

شیبانی و همکاران، در سال (۱۳۸۵) در پژوهشی با عنوان تأثیر قصه‌درمانی بر کاهش علائم افسردگی در کودکان افسرده به هدف تعیین تأثیر قصه‌درمانی بر کاهش علائم افسردگی کودکان پرداختند. بدین منظور ۵ نفر از دانش‌آموزان افسرده پایه چهارم و پنجم ابتدایی در پژوهش شرکت داده شدند. پس از انجام پیش‌آزمون برنامه قصه‌درمانی به مدت ۲۴ جلسه ۶۰ دقیقه‌ای (دو بار در هفته) اجرا شد. نتایج نشان داد که افسردگی تمام آزمودنی‌ها در پایان برنامه‌ی درمانی کاهش یافت. علاوه بر این قصه‌درمانی بر

درمان اختلال های همبود شامل اختلال های اضطرابی و لجبازی و نافرمانی موثر بوده است. قصه درمانی علایم افسردگی، اضطراب و هراس را در کودکان افسرده کاهش می دهد [۴۳].

محمد جمال زاده در سال ۱۳۸۱ مقاله ای تحت عنوان "نقش قصه و قصه گوئی در تربیت کودکان" را به نگارش درآورد. او ضمن این مقاله میگوید: علاقه به قصه را خداوند در وجود انسان نهاده است و او در تمام کتابهای آسمانی به زبان قصه با انسان سخن می گوید پس زبان قصه زبانی است که از فطرت انسانها سرچشمه میگیرد. از آنجا که کودکان به فطرت انسانی نزدیک ترند بیش از بزرگترها قصه و قصه گوئی را دوست دارند و از آن تاثیر میپذیرند و یکی از موثرترین امتیازات قصه گوئی، آموزش و تأثیر غیر مستقیم آن بر شخصیت کودکان است [۴۴].

پیشینه خارجی

نویسنده دیگری به تیسنا سیافنیتا^{۱۴}، الیندرا ایتی^{۱۵}، صوفیه هارتی^{۱۶} در سال ۲۰۱۸ مقاله ای تحت عنوان تاثیر قصه گوئی و اعتماد به نفس در مورد توانایی صحبت کردن کودکان " نتایج تحقیق عبارتند از: (۱) توانایی صحبت کردن از کودکانی که فعالیت قصه گوئی داده می شود تأثیر بیشتری نسبت به فعالیت قصه گوئی کتاب داستان دارد، (۲) تأثیر متقابل بین قصه گوئی و اعتماد به توانایی صحبت کردن، (۳) توانایی صحبت کردن کودکان وجود دارد.، (۴) توانایی صحبت کردن کودکانی که اعتماد به نفس پایینی دارند با توجه به فعالیت های قصه گوئی کتاب داستان ارزش بیشتری دارد [۴۵].

نویا سولیچا^{۱۷} و " دیوی رتنو^{۱۸} در سال (۲۰۱۸) مقاله ای با عنوان " تاثیر قصه گوئی بر نظریه ذهن در کودکان پیش دبستانی " نوشته اند. آنها براین باورند که: مهارتهای اجتماعی، ناتوانی در درک وضعیت روانی دیگران را کوری ذهن یا "کوری در درک ذهن" می نامند این توانایی کم بر عملکرد اجتماعی کودکان است کودکانی که درک احساسات خود و دیگران برایشان مشکل است، در سنین بالاتر در برابر ایجاد مشکلات رفتاری و یادگیری آسیب پذیر هستند. نظریه ذهن مهم است، برای معاشرت استفاده می شود، بنابراین کودکان می توانند در محیط خود پذیرفته شوند [۴۶].

اورنولفور تورلاکیوس^{۱۹} و اینار گاد ماندسون^{۲۰} در سال ۲۰۱۷ مقاله ای با نام " رشد سازگاری عاطفی کودکان . مقیاس نسخه پیش دبستانی " در مجله سنجش روانی تربیتی به چاپ رساند . خلاصه این مطالعه ویژگی های روان سنجی مقیاس سازگاری عاطفی کودکان - نسخه پیش دبستانی بررسی کرد، یک مقیاس رتبه بندی رفتاری جدید که توسط والدین تکمیل شد. این مقیاس

^{۱۴} -Tisna Syafnita

^{۱۵} -Elindra Yetti

^{۱۶} -Sofia Hartati

^{۱۷} -Solichah, N

^{۱۸} -Suminar, D

^{۱۹} -Örnólfur Thorlacius

^{۲۰} -Einar Gudmundsson

عملکرد عاطفی کودکان پیش دبستانی را در سه عامل مبتنی بر شایستگی (کنترل خلق و خو، قاطعیت اجتماعی، کنترل اضطراب) می‌سنجد که بر رشد عاطفی سالم لنگر انداخته اند [۴۷].

آهوتوانا^{۲۱} و یارماکیف^{۲۲} و رفعت^{۲۳}، سه پژوهشگری هستند که در سال ۲۰۱۶ مقاله‌ای تحت عنوان "سازگاری اجتماعی کودکان دارای معلولیت" را مورد تحقیق قرار داده‌اند. تغییرات در روابط اجتماعی و آشفستگی‌های اجتماعی برای جمعیت‌های آسیب‌پذیر دردناک است به ویژه کودکان دارای معلولیت. محدودیت سلامت کودکان به طور مستقیم مرتبط با اختلال در رشد جسمی و ذهنی آنها، مشکلات در مراقبت از خود، ارتباط، یادگیری، کسب مهارت‌های حرفه‌ای و در مجموع سازگاری اجتماعی است. مشکل رشد کودکان با معلولیت تجربه اجتماعی، ادغام آنها روابط اجتماعی، می‌طلبد که متخصصان، تصمیمات و اقدامات شایسته‌ای داشته باشند [۴۸].

ذکرا بانی شاکرد پروفیسور SZU- CHIA LO در سال ۲۰۱۵ پایان‌نامه‌ای با عنوان "تأثیر قصه‌گویی بر افزایش علاقه به مطالعه کودکان" را مورد تحقیق و پژوهش قرار داده‌اند. نتایج نشان می‌دهد که بر اساس داده‌های جمع‌آوری شده در طول فرآیند تحقیق، نتایج مثبتی با خروجی‌های مطلوب، از جمله تعداد استفاده از کتابخانه، کتاب‌های امانت گرفته شده افزایش یافته است. شرکت‌کنندگان فکر می‌کنند خواندن سرگرم‌کننده است. شرکت‌کنندگان همچنین مهارت‌های روایی پیشرفته‌ای را به دست می‌آورند و توانایی داستان‌گویی را دارند. به طور کلی، محقق می‌تواند تأثیر مثبت داستان‌گویی را در افزایش مشاهده‌کننده علاقه کودکان به مطالعه و ترویج خواندن مشاهده کند [۴۹].

راجسواری^{۲۴} و گناناجان^{۲۵} در سال ۲۰۱۳ مقاله‌ای با نام "مطالعه سازگاری عاطفی کودکان در مدرسه" نوشته‌اند. این دو پژوهشگر بر این باورند که کودکان با ورود به مدرسه با چالش‌های زیادی در مواجهه می‌شوند. آنها طعمه آسانی برای بی‌ثباتی عاطفی می‌شوند و به دلیل عدم کنترل در بیان دیدگاه‌ها و نظرات، عدم درک والدین و معلمان و غیره ممکن است در خانه و مدرسه رفتارهای خشونت‌آمیز از خود نشان دهند. همه اینها تهدید بزرگی برای پیشرفت مثبت در دانش‌آموزان مدارس است. از این رو پژوهش حاضر با هدف بررسی سازگاری هیجانی دانش‌آموزان مدرسه‌ای و ارائه راهکارهای مناسب مهارت‌های زندگی برای افزایش ثبات هیجانی و رشد مثبت دانش‌آموزان مدارس است [۵۰].

برنا آکچینار^{۲۶} در سال (۲۰۱۲) مقاله‌ای با موضوع "پیش‌بینی‌کننده‌های سازگاری با مدرسه در اوایل کودکی" را به نگارش در آورده است. در این مقاله سازش‌پذیری آموزشی کودکان در بدو ورود به مدرسه مورد پژوهش قرار گرفته است. سازگاری سالم با مدرسه مربوط به سازش اجتماعی و آموزشی کودکان است. انطباق آن پیشرفت تحصیلی بعدی را پیش‌بینی می‌کند. کودکانی که در

^{۲۱} -Rezida Phahrudinova Ahatovna

^{۲۲} -Iskander E. Yarmakeev

^{۲۳} -Rifatul Islam Rifat

^{۲۴} -RAJESWARI

^{۲۵} -JERYDA GNANAJANE

^{۲۶} Berna Akçinar

کلاس اول سازگاری اجتماعی و آموزشی بیشتری دارند موفقیت و عزت نفس بیشتری دارند و کمتر احتمال دارد مدرسه را ترک کنند [۵۱]

۶. بررسی پایایی پرسشنامه

در این بخش به بررسی سنجش کیفیت اندازه گیری توسط پرسشنامه خود می پردازیم. شاخص پایایی^{۲۷} عبارت است از این که پرسشنامه ما تا چه حد معرف دقیق و حقیقی مرجع وسیع تر پرسش هایی است که از آن استخراج شده است و اگر مجددا در زمان دیگری این پرسش نامه با نمونه های دیگر تکرار شود نتایج آن تا چه حد به نتایج ما شبیه خواهد بود. برای این کار و به منظور بررسی اعتبار و پایایی پرسشنامه روشهای مختلفی وجود دارد که ما از روش آزمون باز آزمون نمودیم به گونه ای که پرسشنامه تهیه شده توسط بخشی از افراد نمونه یعنی ۲۸ نفر مورد سنجش قرار گرفت و از روش آلفای کارنباخ برای بررسی پایایی پرسشنامه استفاده شد.

که بر اساس بررسی انجام گرفته میزان آلفای کارنباخ برابر ۰٫۸۹۶، به دست آمد که با توجه به این که این میزان بالاتر از ۰٫۷ است پایایی پرسشنامه در حد مطلوب ارزیابی شد.

۷. بررسی روایی پرسشنامه

روایی^{۲۸} پرسشنامه به این معنی است که پرسشنامه ما تا چه حد در سنجش صفت پنهان مورد نظر پژوهش مورد مطالعه خود موفق بوده است و تا چه حد در این زمینه صداقت دارد. روایی خود انواع مختلفی دارد که ما به دو محور روایی صوری و روایی محتوا خواهیم پرداخت.

۸. بررسی روایی صوری

به منظور روایی صوری پرسشنامه، از نظر ۱۰ نفر از متخصصین گفتار درمانی و ۱۰ نفر از والدین استفاده شد. به این منظور بر اساس مقیاس لیکرت پنج آیتمی از متخصصین گفتار درمانی خواسته شد تا از نظر متناسب بودن سطح دشواری، ابهام و اهمیت و مرتبط بودن هر گویه عدد ۱ تا ۵ را در نظر بگیرند تا میزان ضعیف و قوی بودن هر گویه مشخص شود. در نظر سنجی از والدین هم همین مقیاس پنج آیتمی لیکرت در نظر گرفته شد و از آنها هم خواسته شد تا سطح دشواری، ابهام و اهمیت و مرتبط بودن هر گویه را با عدد ۱ تا ۵ مشخص کنند. در نهایت و با توجه به فرمول روایی صوری مشخص گردید که شاخص کمی هر یک از گویه ها بیش از ۵٫۱ است که نشان دهنده تناسب مناسب گویه ها بود. لازم به ذکر است در نهایت بر اساس نظراتی که به صورت تشریحی از کارشناسان و متخصصان گفتار درمانی به دست آمد تغییرات لازم اعمال شد.

^{۲۷} - Reliability

^{۲۸} - Validity

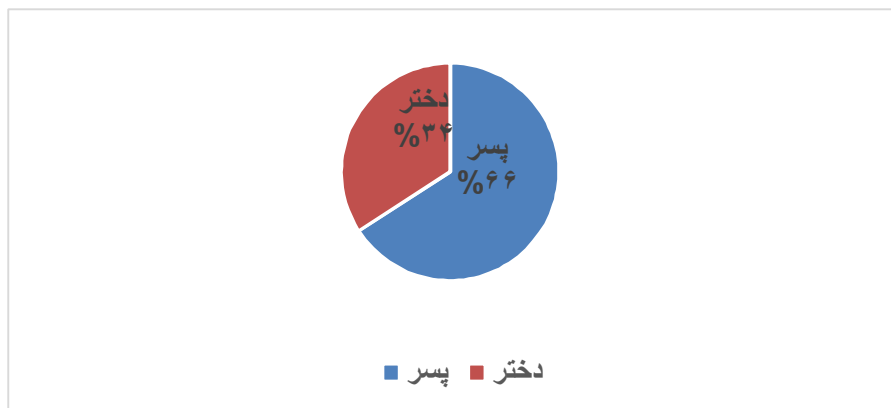

۹. بررسی روایی محتوی

به منظور بررسی روایی محتوی پرسشنامه از روش لاوشه^{۲۹} استفاده شد. طبق این روش، روایی محتوا پرسشنامه با رجوع به آراء ۱۰ نفر از متخصصان گفتار درمانی و محاسبه شاخصهای CVI^{۳۰} و CVR^{۳۱} بررسی شد. شاخص CVR برای تمامی سوالات بالاتر از ۰,۷۷، به دست آمد و شاخص CVI برای تمامی سوالات پرسشنامه بیشتر از ۰,۸ به دست آمد به این ترتیب روایی محتوا پرسشنامه ما تایید گردید. لازم به ذکر است در نهایت با توجه به نظر متخصصان اصلاحات لازم برای پرسشنامه انجام پذیرفت.

آمار توصیفی نمرات گروه کنترل و آزمایش میزان سازش یافتگی کودکان				
شاخص	گروه کنترل		گروه آزمایش	
	پیش آزمون	پس آزمون	پیش آزمون	پس آزمون
تعداد	۴۱	۴۱	۴۱	۴۱
میانگین	۱۸۱,۵۶	۱۷۹,۵	۱۶۹,۶	۱۸۹,۱
انحراف معیار	۱۲,۹	۱۵,۶	۲۸,۳	۲۵,۸

جدول توزیع فراوانی جنسیت کودکان مورد مطالعه		
جنسیت	تعداد	درصد
پسر	۲۷	۶۵,۹
دختر	۱۴	۳۴,۱
کل	۴۱	۱۰۰

نمودار شماره ۵- نمودار توزیع جنسیت کودکان مورد مطالعه

^{۲۹} - Lawshe

^{۳۰} - Content Validity Index (CVI)

^{۳۱} - Content Validity Ratio (CVR)

به منظور بررسی اثر نمایشی بر سازش یافتگی کودکان ۳ تا ۶ سال و به منظور این که اثر نمایشی تحت تاثیر سایر متغیرهای مزاحم قرار نگیرد از روش آنالیز کواریانس یا ANCOVA استفاده شد

در این تحلیل تعداد ۴۱ کودک در دو گروه کنترل و آزمایش مورد ارزیابی قرار گرفت و نمرات سازش یافتگی آنها در دو مقطع پیش آزمون و پس آزمون در کودکان مورد سنجش قرار گرفت. به گونه ای که در گروه کنترل اقدامی انجام نشد ولی در گروه آزمایش کودکان تحت مداخله نمایش زندگی شهید سلیمانی قرار گرفتند.

به منظور کنترل متغیرهای مزاحم متغیر پیش آزمون در این پژوهش به عنوان متغیر کمکی در نظر گرفته شد و سعی شد اثر نمره سازش یافتگی کودکان در مرحله پیش آزمون تحت کنترل قرار گیرد تا بتوان نتیجه گرفت که تغییرات نمره پس آزمون آنها بدون تاثیر از سایر متغیرها و از جمله نمره پیش آزمون به دست آمده است.

۱۰. پیش فرض های آزمون آنالیز کواریانس

برای انجام آزمون آنالیز کواریانس ابتدا باید یکسری از پیش فرض های لازم برای ما برقرار باشد که این موارد عبارتند از:

۱. پیروی داده ها از توزیع نرمال
  ۲. فرض برابری واریانس گروه ها
  ۳. پیروی توزیع داده ها از توزیع نرمال
- برای بررسی فرض نرمال بودن داده ها از آزمون کولموگروف - اسمیرنوف استفاده شد.

۱) آزمون کولموگروف - اسمیرنوف

آزمون کولموگروف - اسمیرنوف برای فرض نرمال بودن			
گروه	تعداد	آماره آزمون	سطح معنی داری
پیش آزمون	۸۲	۰,۰۵۹	۰,۲
پس آزمون	۸۲	۰,۰۹۸	۰,۰۵۱

با توجه به این که مقدار سطح معنی داری آزمون هر دو گروه پیش آزمون و پس آزمون بزرگتر از ۰,۰۵ است فرض صفر آزمون رد می شود و یعنی این که با ۹۵٪ از اطمینان می توان گفت داده ها دارای توزیع نرمال هستند.

۲) بررسی فرض برابری واریانس گروه ها

به منظور بررسی فرض برابری واریانس گروه ها از آزمون لون استفاده شد و نتایج زیر به دست آمد.

آزمون لون برای بررسی یکسان بودن واریانس گروه ها				
متغیر پاسخ	F	درجه آزادی ۱	درجه آزادی ۲	سطح معنی داری
نمره پس آزمون سازش یافتگی	۰,۰۱۷	۱	۸۰	۰,۸۹۷

با توجه به سطح معنی داری آزمون که برابر ۰,۸۹۷ و بزرگتر از ۰,۰۵ است فرض صفر آزمون پذیرش و با ۹۵٪ اطمینان فرض برابری واریانس گروه ها پذیرفته می شود.

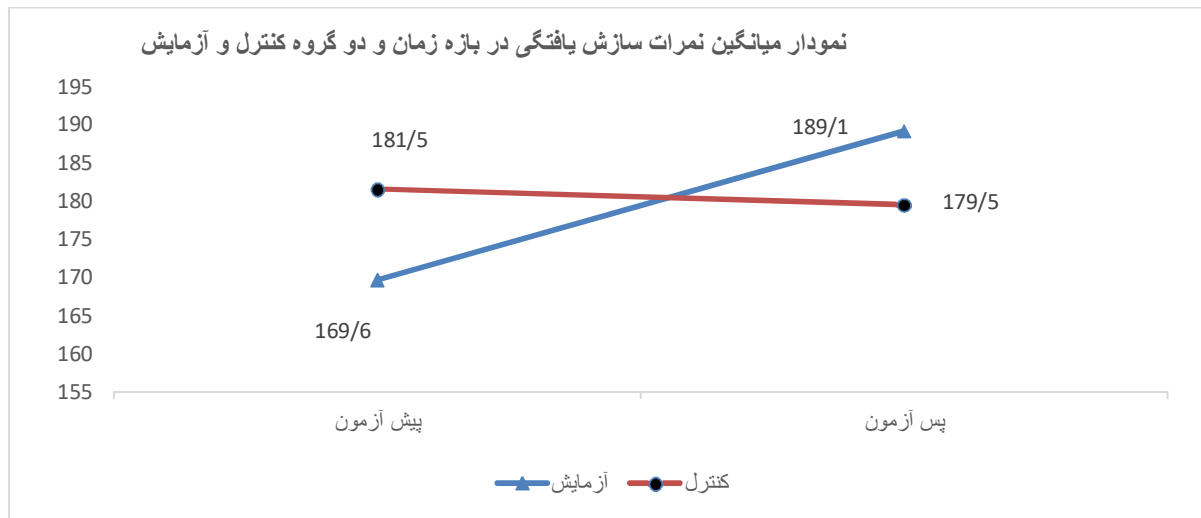
۳) آزمون آنالیز کوواریانس یا ANCOVA

آنالیز کوواریانس توانایی خواندن						
منبع	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	F	Sig.	آماره مجذور اتا
سازش یافتگی _ پیش آزمون	۲۰۴۴۷,۷	۱	۲۰۴۴۷,۷	۱۰۱,۲۲	۰,۰۰۰	۰,۵۶۲
گروه بندی	۶۴۱۱,۵	۱	۶۴۱۱,۵	۳۱,۶۹	۰,۰۰۰	۰,۲۸۶
خطا	۱۵۹۸۰,۶	۷۹	۲۰۲,۳			
کل	۳۸۶۷,۷	۸۱				

۱۱. نتیجه گیری

با توجه به سطح معنی داری سازش یافتگی _ پیش آزمون (نمرات کودکان در پیش آزمون برای سازش یافتگی) که برابر ۰,۰۰۰ و کمتر از ۰,۰۱ است می توان گفت که اثر متغیر کمکی سازش یافتگی _ پیش آزمون به درستی انتخاب شده انجام آنالیز کوواریانس برای این مدل و کنترل اثر این متغیر مناسب بوده است.

همچنین با توجه به سطح معنی داری F آزمون برای گروه بندی که برابر ۰,۰۰۰ و کمتر از ۰,۰۱ است با ۹۹٪ اطمینان فرض صفر آزمون آنالیز کوواریانس رد می شود یعنی بین دو گروه کنترل و آزمایش در پیش آزمون و پس آزمون با توجه به کنترل اثر نمره کودکان در پیش آزمون تفاوت معنی داری وجود دارد و با توجه به میانگین نمرات گروه آزمایش از پیش آزمون که برابر ۱۶۹,۶ به مقدار ۱۸۹,۱ در حالت پس آزمون افزایش یافته است می توان گفت که سازش یافتگی در گروه آزمایش کودکان افزایش محسوسی داشته است.

نمودار بالا به خوبی تغییرات میانگین نمره کودکان در گروه کنترل و آزمایش در دو مقطع زمانی را نشان می دهد.

مراجع

- [۱] - Mofidi F. The importance of motor-physical fitness of preschool children in education system modification program of Iran. Article series of the ۲nd scientific congress of sports with an emphasis on grade school. Head Office of Physical Education. ۱۹۹۷; ۲(۵): ۷۴- ۷۸. [Persian].
- [۲] - Ansary, N.S., & Luthe r, S. S. (۲۰۰۹). Distress and academic achievement among adolescents of affluence: a study of externalizing and internalizing problem behaviors and school performance. Development and psychopathology, ۲۱(۱), ۳۱۹-۳۴۱.
- [۳] - Pederson, S., Vitaro, F., Barker, E. D., & Bor ge, A. I. H. (۲۰۰۷). The timing of middlechildhood peer rejection and friendship: linking early behavior to early-adolescent adjustment. Child development, ۷۸(۴), ۱۰۳۷-۱۰۵۱. PP: ۲۲۰- ۲۶۹. [Persian].
- [۴] -Richmond, M. K., & Stocker, C. M. (۲۰۰۶). Associations Between Family Cohesion and Adolescent Siblings' Externalizing Behavior. Journal of Family Psychology, ۲۰(۴), ۶۶۳- ۶۶۹
- [۵] -Aunola, K. Stattin, H., & Nurmi, J. (۲۰۰۰). Adolescents' achievement strategies, school adjustment, and externalizing and internalizing problem behaviors. Journal of youth and adolescence, ۲۹ (۳), ۲۸۹-۳۰۶.
- [۶]-Ambrosini, P. J, (۲۰۰۰). Historical development, New bury Park, CA:sage. Au, A, Chan, F, Li, K, Leung, P, Li, P & Chan, I, (۲۰۰۳). Cognitive – behavioral group Treatment program for adults with epilepsy in Hong kong, Epilepsy & Behavior, ۴(۴), ۴۴۱ - ۴۴

[۷]- رحماندوست، مصطفوی، ۱۳۸۱، قصه گویی، اهمیت و راه و رسم آن، تهران، رشد.

- [۸]- اربابان. مرضیه ، قافله کش. مینا، ۱۳۸۵، استفاده از قصه در فرایند مشاوره ای به منظور دستیابی به اهداف تعلیم و تربیت، مقالات برگزیده قصه گوئی، جشنواره قصه گوئی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، شماره ۹.
- [۹]-Bandura, A, (۱۹۹۲). Human agency in social cognitive theory, New York, W.H, Freem
- [۱۰]- غریب زاده. لیحه ، لیروزاده. مهری، ۲۰۱۷، بررسی اثربخشی سایکو درام بر اختلال رفتاری کودکان)
- [۱۱]-Arslan, C. (۲۰۱۶). Interpersonal problem solving, self-compassion and personality traits in university students. Educational Research and Reviews, ۱۱(۷), ۴۷۴-۴۸۱
- [۱۲]-Berg, J. K., & Aber, J. L. (۲۰۱۵). The Direct and Moderating Role of School Interpersonal Climate on Children's Academic Outcomes in the Context of Whole-School, Social-Emotional Learning Programs. Society for Research on Educational Effectiveness. ۱-۱۱
- [۱۳]-Hoveyda R, Hamaei R. The impact of quranic stories on emotional intelligence children. Education Studies and Psychology. ۲۰۱۰; ۱۱ (۱): ۶۱-۷۶. [Persian].
- [۱۴]-شجاع پوریان، ولی الله،(۱۳۹۲). تأملی در شاخصه های قصه در قرآن، ادب عرب، ۱(۲)، ۵۵۹- ۵۹۱.
- [۱۵]-حاج علی اکبری، محمد (۱۳۸۷)، پژوهشی پیرامون قصه های قرآنی، قم: مؤسسه فرهنگی و اطلاع رسانی تبیان.
- [۱۶]-چمبرز، دیویی. قصه گوئی و نمایش خلاق. مترجم ایان قزل ثریا (۱۳۷۷). تهران: انتشارات مرکز دانشگاهی چینی فروشان
- [۱۷]-همتی، اسماعیل. (۱۳۸۹) تمرین خاقیت. تهران: انتشارات قطره، چاپ اول
- [۱۸]-Raymond, S. (۲۰۰۸). Digital Storytelling in the Classroom: New Media Pathways to Literacy, Learning, and Creativity. Computers and Composition, ۲۵(۴), ۴۴۹-۴۵۲.
- [۱۹]-وزیری ، دوس (۱۳۵۷)، معیارهای سنجش اول قصه کودکان، ماهنامه آموزش و پرورش، دوره چهل و هفت ، شماره ۷.
- [۲۰]-شعاری نژاد ، علی اکبر (۱۳۷۸). ادبیات کودکان، تهران، انتشارات اطلاعات
- [۲۱]-گرین والین (۱۳۷۸)، هنر و فن قصه گوئی (طاهره آدینه پور ، مترجم). تهران: انتشارات ابجد
- [۲۲]- Bachem, R., & Casey, P. (۲۰۱۸). Adjustment disorder: a diagnosis whose time has come. Journal of Affective Disorders, ۲۲۷, ۲۴۳-۲۵۳.
- [۲۳]-نمازی، فرحناز و سهرابی شگفتی، نادره ۱۳۹۷، نقش واسطهگری سازگاری اجتماعی در بین الگوهای خانواده و سالمتر واک نوجوانان. مجله مطالعات روانشناسی تربیتی، شماره ۲.
- [۲۴]-Zarei .HA, Mirhashemi M, Sharifi HP. The relationship between thinking styles and academic adjustment in nursing students. Iranian Journal of Medical Education. ۲۰۱۲; ۱۲(۳): ۱۶۰-۱۶۶. [Persian].
- [۲۵]-Matsumoto D. ۲۰۰۹. The Cambridge dictionary of psychology. Cambridge: Cambridge University Press; ۲۰۰۹, PP: ۱۷-۱۸.
- [۲۶]-چینی فروشان. فاطمه، آزاد فلاح، پرویز، فراهانی. حجت اله، (۱۳۹۸)، ویژگیهای روانسنجی نسخه فارسی مقیاس سازش یافتگی روانشناختی، نشریه علمی روانشناسی بالینی و شخصیت، دوره ۱۷، شماره ۲، پیاپی ۳۳ پاییز و زمستان ۱۳۹۸-۱۲۵-۱۳۸ ص

- [۲۷]- Eslami Nasab A. Psychological compatibility. First Edition. Tehran: publishing houses bonyad; ۱۹۹۴, PP: ۲۲۰- ۲۶۹. [Persian].
- [۲۸] - Yar Mohammadian A, Sharafi Rad H. Analyzing the relationship between emotional intelligence and social adjustment in adolescents. Applied Sociology. ۲۰۱۱; ۱۱(۲): ۳۵-۵۰. [Persian].
- [۲۹] -Mazaheri A, Bagheban I, Fatehizadeh M. The effects of group training of self esteem on the social adjustment of the university student. Daneshvar Raftar Scientic- Research Periadical. ۲۰۰۶; ۱۳(۱۶): ۴۹-۵۶. [Persian].
- [۳۰] -Hartup W. Child development the company they keep: Friendship and their developmentalhchn
- [۳۱]- Berk L. Development through the lifespan. Seyed mohammadi Y. (Persian translator). Twenty-fifth
- [۳۲]- سیدی، سیده طاهره ، کاربرد قصه گوئی در درمان مشکلات رفتاری_ عاطفی : پر خاشگری. مجله استثنایی
- [۳۳]- کاظمی علی آباد، زینب، خسرو جاوید، مهناز، ۱۳۹۷، تاثیر آموزش روش ایفای نقش بر حرمت خود سازش یافتگی دانش آموزان ، نشریه سلامت روان کودک، شماره ۵.
- [۳۴]- درستی، رقیه، زارعی ، حیدر علی، ۱۳۹۶، تاثیر قصه گوئی قصص قرآنی بر سازش یافتگی کودکان پیش دبستانی، نشریه سلامت روان کودک، شماره ۱.
- [۳۵]- گل محمد نژاد، غلامرضا، یکانی زاد، امیر، ۱۳۹۶، مقایسه مهارت های روانی حرکتی سازش یافتگی اجتماعی در دانش آموزان پیش دبستانی رفته و نرفته، نشریه سلامت روان کودک، شماره ۱.
- [۳۶]- یار محمدزاده، پیمان، فیض الهی، زهرا، ۱۳۹۵، تعیین رابطه حمایت اجتماعی انگیزه تحصیلی با خود کار آمدی تحصیلی دانش آموزان دبیرستان های شهر تبریز و آذر شهر، نشریه جامعه شناسی کاربردی، شماره ۶۱.
- [۳۷]- بخشنده، پریسا، ایرجی، مریم، ۱۳۹۳، بررسی تاثیر واژه های مورد استفاده در کتاب داستان بر فراگیری زبان اول، نشریه علامه طباطبایی، شماره ۳۳۱.
- [۳۸]- مهناز درنجفی شیرازی، مهناز علی اکبری، احمد علیپور، اثر بخشی قصه گوئی بر مؤلفه های هوش اخلاقی کودکان دختر پیش دبستانی در شهر اصفهان، دوفصلنامه علمی پژوهشی شناخت اجتماعی، ۱۳۹۳، ۲(۶): ۳۳-۴۳.
- [۳۹]- رادبخش، ناهید، محمدی فر ، محمد علی، کیان ارثی، فرحناز، ۱۳۹۲، اثر بخشی بازی و قصه گوئی بر افزایش خلاقیت کودکان، نشریه ابتکار و خلاقیت در علوم انسانی، شماره ۴.
- [۴۰]- گنجی، حمزه، امیریان، کامران، ۱۳۹۱، اثر بخشی آموزشی الگوی خوش بینی به روش قصه گوئی برای افزایش پیرفت تحصیلی در کودکان دبستانی، فصل نامه علوم تربیتی، شماره ۱۸. پ
- [۴۱]- یار محمدیان، احمد، شرفی راد، حیدر، ۱۳۹۰، تحلیل رابطه بین هوش هیجانی و سازگاری اجتماعی در نوجوانان، نشریه علوم روانشناسی ، شماره ۴.
- [۴۲]- یوسفی لویه، معصومه، دلاور، علی، یوسفی لویه ، مجید، ۱۳۸۷، تاثیر قصه درمانی بر کاهش نشانه های اختلال اضطرابی داش آموزان مطرب پایه چهارم، نشریه تربیت روانشناسی ، شماره ۲.
- [۴۳]- شیبانی، شهناز، یوسفی لویه، مجید، دلاور، علی ، مبلج، محمد، ۱۳۸۵، تاثیر قصه درمانی بر کاهش علائم افسردگی کودکان افسرده، نشریه کودکان استثنایی، شماره ۴.

- [۴۴] جمال زاده. محمد، ۱۳۸۱، نقش قصه و قصه گویی در تربیت فرزندان. مجله پیوند. دی ۱۳۸۱ - شماره ۲۷۹ (۴ صفحه - از ۵۴ تا ۵۷)
- [۴۵] Syafnita. Tisna, Yetti . Elindra . Hartati. Sofia. ۲۰۱۸. The Effect of Storytelling and Self-Confidence about Children's Talking Ability. State University of Jakarta, Rawamangun Muka Street, East Jakarta, Indonesia
- [۴۶] Solichah, N. and Suminar, D. The Effect of Storytelling on the Theory of Mind in Preschoolers.. In Proceedings of the ۳rd International Conference on Psychology in Health, Educational, Social, and Organizational Settings (ICP-HESOS ۲۰۱۸) - Improving Mental Health and Harmony in Global Community, pages ۲۴۸-۲۵۲
- [۴۷] Gudmundsson. Einar Thorlacius. Örnólfur. ۲۰۱۷. The Development of the
Hartup W. Child development the company they keep: Friendship and their developmentalhchn
- [۴۸] Rezida Phahrudinova Ahatovna. Iskander E. Yarmakeev. Rifatul Islam Rifat. ۲۰۱۶. SOCIAL ADAPTATION OF CHILDREN WITH DISABILITIES. The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication - TOJDAC July ۲۰۱۶ Special Edition
- [۴۹] Yanti. Zikra. Advisor: Professor Szu-chia Lo. ۲۰۱۵. The Impact of Storytelling on Promoting Children's Reading Interest .National Chung Hsing University Graduate Institute of Library and Information Science
- [۵۰] S. RAJESWARI. J. O. JERYDA GNANAJANE. ۲۰۱۳. A STUDY ON EMOTIONAL ADJUSTMENT OF ADOLESCENT SCHOOL. International Journal of Humanities and Social Sciences (IJHSS) ISSN ۲۳۱۹-۳۹۳X Vol. ۲, Issue ۲, May ۲۰۱۳, ۴۹-۵۶
- [۵۱] Berna Akçınar. ۲۰۱۲. The predictors of school adaptation in early childhood. Procedia - Social and Behavioral Sciences ۹۳ (۲۰۱۳) ۱۰۹۹ - ۱۱۰۴. Available online at www.sciencedirect.com

Investigating the effectiveness of Quranic stories on the emotional, social and educational adjustment of children aged ۳ to ۶ years (a case study of the ۴th district of Tehran)

Abstract

Throughout history, storytelling has always been the interest and attention of mankind and has a special attraction for him, and it is considered one of the important tools for behavior reform.

By emphasizing on the natural human interests, many delicate religious, social and moral topics in the form of the most beautiful stories.

designed and presented. Storytelling about children is considered an educational method. For this reason, it is considered one of the important tools to correct children's behavior. Among the problems and problems of children when they enter school are weak social skills, they are unable to talk effectively with people, confirm and express their feelings, and have low self-esteem. Non-drug treatments include social skills training and behavioral skills training. One of the behavioral therapy methods is storytelling, which can be effective in reducing children's behavioral problems. The main goal of this research was to investigate the impact of storytelling from the divine and humanizing book of the Qur'an on the emotional, social and educational adjustment of all preschool children in order to determine the effects of storytelling and storytelling on the three variables of emotional, social and educational adjustment. Let's examine children before they enter school and during elementary school. The degree of children's adjustment in three basic factors, which include emotional adjustment, social adjustment and educational adjustment, is the main goal and research object of this research. The present research is in the category of descriptive-analytical research in terms of research method and in the category of applied research in terms of research objective. According to the subject of the research, it is intended to investigate and evaluate the effectiveness of Quranic stories on the emotional, social and educational adjustment of children aged ۳ to ۶ years (case sample of ۴th district of Tehran). Through a standard questionnaire, research data is prepared and used for analysis. Sinha and Singh's standard adjustment questionnaire has been designed and compiled in order to measure the level of emotional, social and educational adjustment of children aged ۳ to ۶ years. This questionnaire has ۶۲ questions and measures children based on a five-point Likert scale, and finally it is analyzed by SPSS software version ۲۱ and then the results of the research are announced. The practical purpose and beneficiaries of this research are kindergartens in Tehran province, preschools in Tehran province and girls' primary schools in Tehran province. The research seeks to answer the question whether storytelling from the holy book of the Qur'an can be effective on the components of emotional, social and educational adjustment? And the results of the research show that the emotional, social and educational adjustment of ۶-۳ year old children who participated in Quranic storytelling sessions is significantly higher than other students who did not participate in the session.

Keywords: emotional adjustment, social adjustment, educational adjustment, Quranic stories.